Leto XVII., št. 19.

Poštnina plačana v gotovini
V Ljubljani, 10. oktobra 1930.

V organizaciji je moč, kolikor moči — toliko pravice.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, poštni predal 290.

Dopisi morajo biti frankirani in podpisani ter opremljeni s štampiljko dotične organizacije.

Rokopisi se ne vračajo.

Ček. račun 13.562

DELAVEC

STROKOVNI ČASOPIS.

Izhaja 10. in 25. dne v mesecu.

Stane posamezna številka Din 2.—, mesečno Din 4.—, celoletno Din 48.—. Za člane izvod Din 1.—.

Oglasi po ceniku.

Telefon štev. 3478.

Kongres Internacionalne transportne federacije.

»Ujedinjeni Železničar«, glasilo »Ujedinjenega Saveza Železničarjev Jugoslavije«, je v svoji zadnji številki priobčil poročilo svojega delegata na kongresu I. T. F., ki se je vršil v Londonu pred 14 dnevi. Ker je poročilo prav zanimivo in važno, ga priobčujemo tudi mi, da naši člani in čitatelji vidijo, da internacionalizem ni laž in škoda za delavstvo, nego mogočen MI. Uredništvo.

Dandanes niso internacionalni kongresi nič več posebnega. Davno, — in to niti ni tako strašno daleč nazaj — so tvorili **trenutne** internacionale samo oblastniki, ki so se sestajali na mednarodnih toriščih navadno po velikih vojnah kot zmagovalci in zmaganci... Ti mednarodni sestanki niso bili v pravem pomenu besede konstruktivni, marveč so tvorili sklep dejstvom in dejanjem, ki so se odigravali na drugih teriščih.

Internacionalne kongrese in trajne internacionale, kakor jih razumemo danes, je ustvarilo **socialistično mednarodno delavsko gibanje:** da celo tiste mednarodne institucije, ki jih danes vodijo izrazito kapitalistične korporacije, so nastale nujno iz našega gibanja. Pomislimo na pr. le na društvo narodov (pravilneje: društvo držav, ker narodi trenutno nimajo tam še nikakšnega direktnega zastopstva)! Če pomislimo nazaj in pokličemo za nekoliko trenutkov preteklost, se moramo čuditi, kakšna razlika je med mednarodnimi delavskimi kongresi od nekdaj in današnjimi kongresi! Nekdaj so se prvi pionirji, ustvarjevalci vsega modernega internacionalizma v fizičnem in duševnem pomenu besede, skrivali v podzemnicah, v gozdovih in drugih skrivališčih..., danes? Danes mnogoteri izmed tistih, ki so bili v 70-ih do 90-ih letih sami soustvarjevalci te gigantske, vse osvobojujoče duševnosti, pozdravljajo v deželi, kjer se je moderni kapitalizem razvil do svoje najvišje stopnje — v Angliji kot odposlanci vlade, kot ministri mednarodna delavska zborovanja, pa najsibodo le ta politična, strokovna, zadružna ali kulturna! Isti ljudje, ki so morali bežati pred vladnimi organi, isti ljudje, ki so več kot samo enkrat poznali usodo revolucionarjev po zaporih, v pregnanstvu, kot brezposelni itd., isti ljudje v mnogoterih primerih sedijo na istih mestih, kjer so nekdaj sedeli njihovi preganjalci. Koliko časa nas loči od tiste dobe? Pol stoletja, 3 desetletja! Tako hitro se razvija zgodovina, tako strašno hitro teče reka dogodkov. Tako ni nič več utopija, kar je bilo včeraj še sen!

Takšne misli so se porajale v meni, ko smo se, evropski delegati I. T. F. (to je mednarodne federacije transportnih delavcev, v kateri je včlanjen tudi naš savez), poslavljali od Rotterdama. V Rotterdamu smo se namreč zbrali po večini vsi evropski delegati in smo od tam skupno s posebnim parnikom odpotovali čez Kanal na mali kontinent — v Veliko Britanijo, v London. Nepozabno mi bo v spominu ostal trenutek, ko smo s parnika, ki se je pripravljal na odhod, **zrli na večtisočglavo množico, na morje rdečih praporov, na strumne čete holandskih rdečih sokoličev (Rote Falken), na godbe in pevske zbore, ki so vsi prišli poslavljat se od nas, želeč našemu kongresu v Londonu najlepše uspehe, naši internacijonali pa čim večje podvige.** Močan veter je vel tja proti jugovzhodu, vsi mnogoštevilni rdeči prapori so kazali proti vzhajajočemu solncu, kakor da kažejo na deželo črnih srajc, ki so zatrle sleherno svobodo svobodnih sindikatov in s tem vsako svobodno duševnost sploh. Kakor da so kazale, komu velja njihov prihodnji pohod... in baš maldina, rdeči sokoliči, s svojimi 30 zastavami, je bila najštevilneje zastopana... Tajnik I. T. F. s. Edo Fimmen je spregovoril večtisočglavi množici ognjene besede:

»Glejte, I. T. F. je na svoj prapor napisala svojo devizo: VOJNA — VOJNI! I. T. F. je danes organizacija, ki bi v primeru vojne mogla baš v najmerodajnejših evropskih državah — vojno preprečiti! I. T. F. je že pri nevarnosti rusko-kitajske vojne pokazala, kaj more organizacija transportnih delavcev, če je disciplinirana, izvršiti! I. T. F. se zaveda, da ni samo kruhoborska organizacija; borba za vsakdanji je, na žalost, danes madež naše takozvane kulture, je nujno zlo, s katerim mora baš I. T. F. v prvi vrsti računati, toda tej borbi mora dati dušo, mora ustvariti misel, idejo — mora ji dati smisel eksistence, kajti nobena organizacija, ki ni idejno fundirana, nima moralne pravice do obstoja. Naša ideja pa je: MEDNARODNI SOCIALIZEM, kar pomeni: VEČNI MIR, ODPRAVO BORBE ZA KRUH, ZMAGO HUMANITARIZMA NAD ŽIVALSKIM... ZATO POJDE I. T. F. KOT SVOJEVRSTNA ARMADA PROTI FAŠIZMU, PA NAJ SE LE TA JAVLJA V TEJ ALI ONI OBLIKI.«

Mogočni klici odobravanja so zadoneli, godba je zaigrala **Internacionalo,** pevski zbori so zapeli, parnik je odplul.

*

Zborovalna dvorana v Caxton-Hall-u v Londonu nudi močno zanimivo sliko: Delegati vseh dežel sveta, vseh kontinentov, sedijo okrog miz pred vsako skupino stoji na mizi rdeča zastavica s črnim napisom I. T. F. in z zlatim napisom države, katero zastopajo posamezni delegati. Tudi Jugoslavija je zastopana. **Naš delegat zastopa »Ujedinjeni Savez Železničarjev Jugoslavije« in »Savez pomroskih radnika Jugoslavije«.** Prvič so zastopani na I. T. F.-kongresu zastopniki **Japonske, Kitajske in Indije,** kar prav posebno povdarja internacionalizem, odnosno internacionalizem kongresa. Celo **afriške kolonije** so po **urojencih samih** zastopane. Ne manjka **Avstralija,** ne manjka **Amerika...** vse je tukaj! Celo **Italija** ima svojega zastopnika — **emigranta.** Italijanski železničarji, člani ilegalnih strokovnih organizacij, niso pozabili na tradicije italijanskih borcev za svobodo in pravico, niso se zbali knute in svinca v hrbet. Oni so člani, rastejo... Tako se v fašistični organizaciji ilegalno vzgaja nov naraščaj v tradicijah stare socialistične šole. Niso moglo poslati delegata iz Italije, a pooblastili so bivšega železničarja emigranta Sardelli-ja, da jih zastopa. Je pač tako: Organizacij, ki so internacionalne, interkontinentalne, ki so razprostrte po vsem svetu, ki so zrastle **naravno** po neki zgodovinski nujnosti — ki jih nihče ni **umetno** ustvarjal — ne more nihče zatreti... **Zakaj mi smo eno telo...** In vsaka reakcija je le počasna bolezen, katero bo vsako zdravo telo prebolelo! Italija je mogoče najboljši primer za to! Italija je danes kljub vsemu na kongresu zastopana.

Na kongresu zastopa približno 2 in pol milijona članov 185 delegatov 59 organizacij iz 27 različnih držav. Poleg tega je 14 gostov raznih drugih strokovnih organizacij, 32 gostov raznih drugih delavskih organizacij, zastopnik angleške vlade, zastopniki delavske stranke (Macdonald je kongres brzojavno pozdravil), zastopnik največjega delavskega lista nas vetu »The Daily Herald« itd. Pozabiti ne smem na zastopnika mednarodnega urada dela, ki je posebno navdušeno pozdravil naš kongres, povdarjajoč, da je tudi on sam zrastel iz strokovnega pokreta, povdarjajoč, da bo kljub svojemu položaju v mednarodnem uradu dela

Kralj Jugoslavije, Aleksander I. je ob priliki svoje proklamacije slovesno izjavil, da bo ohranil delavstvu vse pridobljene pravice med katerimi je najvažnejša in prva ona, ki zasigurava delavstvu SVOBODO ZDRUŽEVANJA.

Kongres mednarodne transportne federacije

se je vršil pred štirinajstimi dnevi v Londonu. Transportna federacija je ena najjačjih strokovnih internacional. Letos šteje že nad 2 in pol milijonov članov, od tega čez 1,300.000 železničarjev ter je torej število v preteklih dveh letih porastlo skoraj za četrt milijona. Letos so bili prvič na kongresu zastopani Japonci, Indijci in Kanada. Iz Jugoslavije so bili zastopani po delegatu „Ujedinjeni Savez Železničarjev Jugoslavije" in „Savez pomorskih radnika Jugoslavije". Skupno je bilo na kongresu zastopanih 59 organizacij iz 27 različnih držav po 185 delegatih.

V generalni svet I. T. F. (Internacionalna transportna federacija) je izvoljen kot zastopnik transportnih organizacij balkanskih držav (Jugoslavija, Bolgarija, Grška, Albanija) tajnik „Ujedinjenega Saveza Železničarjev", s. Stanko Jurij, ki je tudi tajnik Strokovne komisije za Slovenijo. Za namestnika pa tajnik „Saveza bolgarskih transportnih delavcev", s. Isaieff.

Glavne napake komunističnih strokovnih organizacij.

(IGB.) Priznati so mora komunistom, da se nad nedostatki svojega dela prav nič ne vznemirjajo. Tako imamo priliko, da podamo po mednarodni tiskovni korespondenci (Imprekor), izrazito komunističnem glasilu, referat Losovskega na petem kongresu rdeče strokovne internacionale. To kratko poročilo pove, kako je s komunističnim strokovnim gibanjem po mnenju njih voditeljev.

Poročevalec navaja teh-le deset glavnih napak:

»1. Zaostajanje organizacij za bojnim razpoloženjem množice. To je v njih organizacijah pač najbolj razširjena bolezen.

2. Slaba priprava gospodarskih bojev in zanašanje na trenutno akcijo. Organizacije začno misliti na stavko, ko dogodki dosežejo že akuten značaj.

3. Imenovanje stavkovnega vodstva ali njega izvolitev s peščico delavcev. V mnogih primerih se obravnava zadeva še birokratično.

4. Pomanjkljiv vpogled v vlogo in pomen stavkovnega vodstva in njega izolacija od stavkovnega delavstva po njih krivdi. Če je stavkovno vodstvo imenovano, se ne čuti odgovorno stavkujočim.

5. Nezadostno premišljeno obravnavanje zahtev. Sestava zahtev v najožjem krogu vodilnih oseb. To je eden najbolj važnih nedostatkov. Pogosto se vdajajo prepričanju, da zadošča, zahteve natisniti in pozvati k stavki, in delavci bodo nemudoma ustregli pozivu.

6. Nesposobnost, parirati demagoška gesla in levičarsko govoričenje reformistične strokovne birokracije. Reformisti nastopajo včasih z levimi gesli in levimi zahtevami. V takih primerih se opaža pogosto, kako njih organizacije izgube glavo.

7. Nasilni ukrepi proti zaostalim plastem proletariata, ne prepričanje, ampak ukazi.

8. Teoretično priznavanje revolucionarne linije in opustitev te linije v praksi. Mnogo je sodrugov, ki radi glasujejo za revolucionarne resolucije, toda so mnenja, da se resolucije vendar ne nanašajo na njih deželo ali njih obrat.

9. Nezmožnost, stavko pravovačno, organizirano končati in preprečiti zavlačevanje stavke do popolnega razpada in desorganizacije stavkujočih.

10. Brezglavost pred podjetniki in nezmožnost, voditi obravnave s potrebnim pritiskom.«

Iz vsega tega je brez nadaljnjega jasno razvidno, da komunistično strokovno gibanje v teh desetih letih obstoja ni doseglo ničesar, kar tudi potrjujejo dan za dnem komunistični gospodarski boji s svojimi neuspehi.

Knjige Cankarjeve družbe izidejo letos meseca oktobra. ---

Kdor še ni član, naj ne odlaša in naj plača članarino 20 Din.

Član strokovne organizacije se mora zavedati velikega pomena Cankarjeve družbe in zato mora biti član Cankarjeve družbe.

Ne pozabite.

Proletarci smo!

ostal strokovnemu pokretu **aktivno zvest!**

Internacionala je stara komaj deset let, je takorekoč na početku svojega razvoja in ji je doslej uspelo pod svojim okriljem združiti okrog 2½ milijona članov (čez 1,300.000 železničarjev). V poslednji poslovni dobi se je članstvo internacionale pomnožilo za približno četrt milijona. I. T. F. je edina internacionalna organizacija, kateri je uspelo združiti pod svojim okriljem nad 200.000 delavcev in nameščencev, ki ne pripadajo rasi belcev, **torej edina mednarodna organizacija, ki si je znala tudi med brati in sodrugih drugih ras priboriti zaupanje.**

Kongres poteka v najlepšem redu brez vsakršnih nesoglasij. Ocena dveletne delovne dobe centrale I. T. F. je sicer stroga, odkritosrčna, a kljub vsej strogosti **soglasno** priznava ogromno delo mednarodnega sekretarijata I. T. F.

Nas bo menda baš sedaj, ko je problem Indije tako pereč, zanimala izjava **Indijca, delegata Dand-a,** ki je mimo drugega rekel: »Rihard Keapliny je izrekel veliko besedo, da je zahod zahod, da bo vzhod ostal vzhod in da ne bo nikdar nobene vezi med njima... **Rihard Keapliny pač ni računal z I. T. F....** Indijski proletarijat je ponosen, da se more skupaj z brati drugih ras boriti ramo ob rami proti mednarodnemu kapitalizmu, ki je danes mednarodno tako močno zvezan, tako močan, da se bomo mogli težko proti njemu uspešno boriti, če nam ne bo uspelo organizirati vseh 100% delavcev.«

Japonec Moyi, prvi japonski delegat delavske organizacije, ki se je včlanila v strokovni internacionali, izjavlja, da je ponosen, ker mu je zgodovina dodelila vlogo **prvega delavskega zastopnika** na tem mednarodnem delavskem kongresu. Predaleč bi prišel, če bi hotel navajati izjave vseh mnogih delegatov. Povdarim naj le, da gledajo vsi delegati z zaupanjem v bodočnost vsega delavskega razreda. Hkratu pa povdarjajo vsi brez izjeme, da se male organizacije ne smejo zanašati izključno le na internacionale, marveč morajo jačati svoje organizacije, ki tvorijo dejansko silo internacionale! Čim močnejše bodo **organizacije v posameznih deželah** (= nacionalne organizacije), tem močnejša bo internacionala.

Knjige Cankarjeve družbe se dotiskujejo. Še ta mesec jih boste imeli.

Kdor še ni član naj ne odlaša in naj takoj plača poverjeniku 20·— Din članarine.

Pokazalo se je, da so povsod tam, kjer so organizacije močnejše, življenski pogoji delavstva in nameščencev boljši. Vzemimo n. pr. Veliko Britanijo, ki ima v I. T. F. organiziranih 361.747 železničarjev! V tej deželi so železničarji sorazmerno najbolje plačani. Najbolje pa so plačani železničarji na Švedskem in v Švici, kjer je organizacija **stoprocentna.** Vpoštevajoč to dejstvo je naša dolžnost, da ukrenemo vse, kar je potrebno za jačanje lastnih organizacij.

Delo na kongresu se vrši poglavitno v posameznih odsekih ter bodo referati in predlogi odsekov predloženi plenumu v definitivni sprejem. Moralno in računsko poročilo pa je kongres soglasno sprejel. Angleški sodrugi se trudijo na vse načine, da bi delegatom napravili bivanje v Londonu čim prijetnejše. Tolikšnega prijateljstva in tolikšne ljubeznivosti nismo niti od daleč pričakovali.

V četrtek je predaval G. D. H. Cole, član socialistične delavske stranke, profesor na univerzi v Oxfordu, predsednik delavske kulturne organizacije in znan delavec v našem strokovnem pokretu o »Pogledu na svetovno gospodarstvo s stališča delavskega razreda«. To predavanje bo naš časopis v eni izmed prihodnjih številk v izvlečku priobčil.

*

Vtis kongresa je mogočen. Človek nehote prisluhne dihanju svetovnega kolesa - delavca in se začuti eno z vsem proletarijatom sveta. Človek začuti, da je tako majhen ta svet, da so tako majhne vse tiste tako zvane nacionalne razlike, da morejo le omejencem še imponirati in človek je vesel, da sodeluje in ponosen, da pomaga graditi ogromno poslopje, novo kulturo, nov družabni red. In človek se mora čuditi vsem tistim, ki bi hoteli, da bi bili Jugoslovani izločeni iz te mogočne internacionalne organizacije ter zaman poskuša doumeti, kako si vsi ti naši delavski »zveličarji« predstavljajo borbo delavca proti **mednarodno** združenemu gigantskemu kapitalizmu. Vemo! Časi borbe bodo šele prišli. Ne bodo se odigrali pri nas. Smo preveč na strani, in smo — priznajmo si — s svetovnega stališča gledani zelo, zelo majhni! Borba se bo odigrala drugod, tam, kjer je danes I. T. F. že močna in silna. Nekaj pa je, česar ne smemo pozabiti. Kadar bo ogromen boj, ki bo nedvomno v najkrajšem času dosegel svoj vrhunec, izvojevan — o končnem izidu boja ne more biti prav nobenega dvoma —, ko bo izvojevan boj med Kapitalizmom in Delom, tedaj bomo mogli pokazati, da smo tudi mi **nekaj,** vsaj nekaj doprinesli k veliki zmagi. Zakaj najvišja dolžnost vsakega človeka bodi: **pozitivno delati!** Vedeti, da si človek in da moraš pravega človeka šele ustvariti... In ta boj je v svoji poslednji konsekvenci: **boj za ustvaritev resničnega človeka.**

*

Še eno vprašanje vsem tistim, ki glasno zahtevajo, naj se prepove agitacija za internacionalne sindikate in naj se svobodni sindikati sploh razpustijo!

Ali menite, da bi bilo zelo lepo slišati, ko bi bil predsednik I. T. F. pred vsem svetom, ki je bil 22. t. m. zbran v Caxton-Hall-u v Londonu, izjavil — kakor je to storil glede Italije! —, da italijanskega delegata ni, ker Italija ni dežela svobodnega ljudstva, marveč — JEČA DELOVNEGA LJUDSTVA! Mar bi tisti gospodje radi videli, da bi tudi Jugoslavija dosegla v svetu takšen sloves, kakršnega je priboril italijanskemu ljudstvu — fašizem? Če mislijo, da bodo svoji domovini s tem služili — naj svobodno še naprej vpijejo, mi pa vemo, da pomeni en naš delegat na takšnem kongresu za Jugoslavijo večji plus, nego vse njihovo »delovanje« za domovino. — Mi pravimo takšni domovini — kapitalizem!

A. C.

STROKOVNI VESTNIK.

KOVINARJI.

Članstvu Saveza Metalskih Radnika Jugoslavije, »Sekcija težke železne industrije« Dravske banovine.

Dne 27. avgusta 1930 se je vršil XII. kongres »Kovinarske internacijonale« v Kopenhagenu na Danskem. Kongres je zboroval v času najtežje brezposelnosti, kar jih zgodovina organiziranega delavstva pozna, za to je pa bil ta predmet tudi glavna razprava kongresa. Mi prinašamo najvažnejše, kar se tiče delavstva težke železne industrije v vsem svetu na podlagi razprav našega inernacijonalnega kongresa. Sodrug Reichel iz Nemčije je naglasil, da ima točasno Nemčija okroglo 3,000.000 brezposelnih. V svojem izčrpnem govoru o obupnem položaju brezposelnega delavstva v Nemčiji je med drugim naglasil: »Kadeči dimniki in ropotajoči stroji za nas še niso nobeno znamenje kulture, ampak bodo še le, če bo njihovo delo koristilo vsemu človeštvu.« Naglašal je: »Resnična odpomoč proti tej brezposlenosti je mogoča le s skrajšanjem delovnega časa.« Istotako je presenetljivo poročilo sodruga Viktor Steina iz Avstrije, ki je poročal, da je točasno ena tretjina vseh kovinarskih delavcev v Avstriji brezposelna. Sodrug Nickson iz Angleške pa je med drugim izjavil, kako velike napredke je tehnika napravila, in sicer leta 1872 se je v Angliji z 600 plavžarskimi pečmi produciralo istotoliko v tonah, kakor se točasno s 170 plavžarskimi pečmi in je naglasil, da je skozi nekaj let računati s tem, da bo ta produkcija dosežena s samo 50 pečmi z ozirom na nove tehnične popolnitve, kar bo brez dvoma povečalo brezposelnost. Naglasil je, **da je nujno upeljati šesturni delovnik** in to vsaj predvsem v težki železni industriji.

Kratek izvleček prinašamo tudi iz referata tajnika naše internacijonale sodruga Ilg-a, ki je poročal uvodoma o produkcijski množini in številu zaposlenega delavstva v železni industriji sveta. Jeklo, železo, kovinska in strojna industrija so nacijonalno in internacijonalno temelj narodnega gospodarstva. Vsa industrija je dandanes že v vseh državah in delih sveta upeljana in razvita in bo brez dvoma zavzela še nadaljnji mogočni razvoj. Letna železo in jeklo-produkcija znaša okrog 230 do 240 milijonov ton, produkcija drugih kovin 4.2 do 4.5 milijonov ton, produkcija srebra 4000 do 4500 ton in produkcija zlata 360 do 380 ton, produkcija aluminijuma 200 do 210 tisoč ton letno. Letna produkcija avtomobilov se giblje med 5 in 5 in pol milijonov komadov. Število v tej industriji zaposlenega delavstva dosega 14 milijonov. Ta industrija razpolaga z 20 do 25 milijonov konjskih sil, kar je pa gotovo še prenizko cenjeno. Koliko milijard kapitala je investiranega v tem gigantskem produkcijskem aparatu, se žal ne da ugotoviti. Točasno se nahaja samo v kovinski industriji v svetu petstotisoč brezposelnih kovinarskih delavcev. Izguba na zaslužku teh brezposelnih delavcev znaša v teh zadnjih desetih letih sedem milijard švicarskih frankov, toda kljub temu se povečava brezposelnost še vedno naprej z novimi tehničnimi metodami tako, da se

Kot delavec skozi ameriške avtomobilske tvornice.

V nemškem listu »Auto-Markt« popisuje svoje doživljaje Otto C. Hansel, ki jih vsled svoje zanimivosti prinašamo našim čitalcem.

Sedem mesecev sem že v Newyorku, ko me prime zopet strast potovanja. Ven iz pustega življenja bančnega uradnika, novim pustolovščinam nasproti! Kam, mi ni bilo povsem jasno, vendar sem hotel ven in spoznati drugačno življenje. Tako sem prišel iz Newyorka v Detroit. Dobro, da človek nikdar ne ve, kaj prinaša prihodnjost, sicer bi tega koraka nikoli ne povzel.

Tako stojim sedaj pred 30 nadstropnim kolodvorom Michiganske Centralne Railroad, da se upoznam z vrvenjem tujega milijonskega mesta, tujih ljudi, oddaljen 22 ur vožnje z brzovlakom od Newyorka, s komaj toliko denarja v žepu, da preživim teden dni, — premišljujoč, kaj mi je storiti. Imam sicer nekaj prihrankov v Newyorku, vendar teh ne smem porabiti. »Misli si, da nimaš ničesar«, to je najboljši, vzpodbujajoči začetek.

V Detroit sem prišel ravno v trenotku, ko je vladalo popolno mrtvilo. Trgovska depresija je dosegla v aprilu svoj vrhunec in stotisoči brezposelnih letajo po ulicah in beračijo pri meni — tujcu. Čudil sem se natihoma, da v Newyorku nisem o tej brezposelnosti ničesar čital, ali v Ameriki se slabi časi zamolče kolikor mogoče dolgo, le prosperiteta kupčije se trobi v širni svet.

Do novega leta enostavno ni bilo ničesar najti. Kar sem pretrpel od onega nesrečnega 12. aprila 1927 pa do novega leta, je pač najslabša doba mojega življenja. Ne da bi stradal. Notranji strah pred lakoto živi gotovo v vsakem človeku in ta strah me je gnal dalje, od dela do dela. Ali v tem času sem moral spoznati grozoto življenja, ker tu je, da človeka zdrobi, pohodi in uniči. Pretrpeti se morajo ponižanja vseh vrst, ali navzlic temu sem obdržal glavo pokonci, pa naj sem prodajal ob polnoči časopis z glasnim kričanjem, ali krošnjaril, ali služil kot zavirač pri železnici. Bile so pač ure, ko sem videl svojo usodo zapečateno, obupajoč na bolše čase, ali tudi iz teh sem izšel, stisnivši zobe, z novim pogumom v nadaljnjo življenjsko borbo. Nazaj — ne smem!

Položaj se je mahoma spremenil. Autotvornice so začele z obratovanjem. Mesto Detroit pa je sedež ameriške automobilske industrije, četrto mesto ameriških držav z 1,400.000 prebivalci. Automobilski kralj Ford poseduje tu 3 tvornice: v prvi River Rouge zaposluje 120.000, v Highland Park 30.000 in v Lincoln tvornici 4000 nameščencev. Poleg teh pa je tu še tucat tovarn Dodge-Chrysler koncerna. Fisherkoncern ima nad 40 tvornic, pravtako Briggs Manufacturing Co. Dalje so tu še Hudson Motor Co., Graham Paige, Studebaker, Chevrolet, Cadillac in Packhard tvornice; v okrožju 40 km pa so še tvornice Buick, Oakland, Pontiak, Whipet in še vse mnoge druge.

Sedaj, ko nisem v teku 9 mesecev ničesar dosegel in sem reven kot cerkvena miš, sem si zamislil poizkusiti svojo srečo v kaki autotvornici. Slišal sem mnogo od visokih plač, vendar velja to le za fine mehanike in orodne ključavničarje. Visoke plače mikajo in poiskal sem potrebnih informacij. »Poizkusim pač enkrat kot orodni ključavničar.« Risbe znam čitati, treba je pridobiti samo potrebne prakse. Kratek prevdarek in sklep je napravljen. V Ameriki je treba pač vse poizkusiti, sicer ne prideš nikamor. V sprejemnici Briggs Manufacturning Co. se predstavim kot orodni ključavničar. »Koliko imate prakse?« Po kratkem premisleku izjavim »12 let«. — »All rigth,« odvrne uradnik in mi izroči zeleni sprejemni list. »Pridite zvečer ob pol 6. uri, ob 6. uri začnete delati!«

V principu se deli vsaka ameriška tvornica automobilov v tri dele: delavnico, stiskalnico in montažnico. Nameščene so v številnih objektih. Popolnoma zase se montirajo motor, vozovno orodje in karoserija, ki so na tekočem transportnem traku in tu na tem tekočem traku se auto sestavi.

Ako se odločijo za nov tip automobila, tedaj nastavijo inženerje, risarje, konstrukterje, ker ima vsaka tvornica le malo število teh stalno nameščenih. Sprejmejo jih kolikor je pač le mogoče, in v dveh mesecih morajo biti vsa konstrukcijska dela in risbe gotove, nakar to osobje zopet odpuste. Čimpreje je to delo završeno, temveč prihrani tvornica na nepotrebnih močeh. Nato začne produkcija. Ker zaposluje tvornica tudi le majhen del delavcev, začno sprejemati orodne ključavničarje, livarje, strugarje, mojstre in delavce, ter tako pomnože stalež desetkrat in tudi stokrat. Delo se vrši v dveh delovnih enotah, dan in noč, v nedeljo in praznik, dokler ni dokončano, nakar zopet odpuste vse novosprejeto delavstvo. — Vlite železne forme posameznih matic in za izdelavo raznih delov automobila je potrebno tisoče matic, katere je treba obdelati, navrtati, izčistiti, pričvrstiti na druge dele in preizkusiti, da odgovarjajo v celoti risbi in izmeram na tisočinke cole. Istotako napravijo matice (nasprotne dele matic), da je forma negativni sliki za odtisk posameznega dela automobila enaka in dovršena. Često potrebujejo delavci za en sam tak del tedne in celo mesece in teža takega kosa je lahko 10 kg ali pa tudi 10 ton težka. Ker zasluži pri 11 do 13 urnem delavniku orodni ključavničar dnevno 10 do 12 dolarjev, ob nedeljah tudi do 16 dolarjev, je jasno, da stanejo te forme sto in tisoče dolarjev. Zato pa je tvornica v stanu s temi formami izvršiti stotisoče enakih delov, kar je predpogoj fabrikaciji na veliko, to je v masah. Gre sedaj za blatnik ali za osi, vsak kos je izvršen v formah in enaki velikosti. V tem tiči tudi uspeh ameriške autoindustrije; tega Evropa ne zmore, je prepozna in predraga. Vsako gotovo formo pričvrstijo na izstiskalni stroj, matica stoji čvrsto, medtem ko matico pričvrste na navpično pluelno os, ki teče v posebnem vodilu stiskalnice, ki so najmanj meter, večinoma pa do deset metrov velike in stoje v ogromni dvorani, kjer bi imela vsaka zračna ladja dovolj prostora. Na stotine takih izstiskalnih strojev je vzidanih v 5 m globok betonski fundament, katere gonijo s pomočjo elektrike ali stisnjenega zraka. Ti stroji iztiskajo 4 do 5 m močno jekleno pločevino v formo blatnika ali iztolčejo z enim udarcem razbeljeno jeklo v vozovno os, io s temi izdelki ni nobenega dela več. Tu delajo samo neizučeni delavci, ki se v par mesecih, po izvršitvi dela zopet odpuste. Zato je v Ameriki večen prihod in odhod. Dokler je delo, se brzo najde, v nasprotnem slučaju pa se ne more ne inženir ali uradnik, niti delavec pohvaliti s stalnim nameščenjem, zato pa je v medli kupčijski dobi tako ogromna brezposelnost.

Delavci pri izstiskalnih strojih delajo v akordu. Na eni strani vlagajo pločevino, na drugi strani dvigajo izstisnjene dele ter nalagajo na vozove, katere odvažajo traktorji v montažnico. Števec na izstiskalnem stroju kaže na število izvršenih delov. Kako hitro se dela, ako pomislimo, da se v 1 minuti izstisne 30 blatnikov, ki so dokaj težki, so pa tudi deli, ki jih stisnejo v še krajšem času. V montažnici pridejo posamezni deli na tekoči transportni trak, kjer jih privijejo drugega k drugemu, varijo itd., tako da priteče v 98 min. iz ogromne množine mnogoštevilnih delov — za vožnjo usposobljeni automobil.

V Ameriki je običaj, da prihajajo orodni ključavničarji in fini mehaniki vsaj z belim ovratnikom, belim predpasnikom in zabojčkom za orodje. Vse fine instrumente kakor nikrometer, merila itd. mora prinesti delavec s seboj. Te instrumente potrebuješ stalno pri delu in čudim se samemu sebi, da sem se dela z njimi privadil. Treba je nagle priročnosti in to pridobiš, ako imaš odprte oči in dobro voljo, s katerimi lahko predrobiš vse težave in težavščine.

Ko sem stal zvečer ob pol 6. uri v sprejemni pisarni v Averuhu, sem bil seveda od uresničenja gornjih besed še močno oddaljen. Že dejstvo, da nisem bil dovoljno oblečen in še brez orodne skrinjice, je bil dovoljni vzrok, da so me gledali po strani. Moja sigurna zavest je ob prestopu v delavnico že padla za par stopinj, ko pa so mi dali v roke rotacijski smirkov brus in pa velik jeklen kos, od katerega mi je bilo odpiliti ¹/₈ cole, je bilo po meni. Vsak novinec ima nek gotov strah pred kovinskim obdelovanjem in se pri tem postavi, kot bi imel v roki kos masla. Bil sem tudi bojazljiv in sem mislil, da sem svojo zadevo z enkratnim prevlekom že opravil, sprašujoč vsak trenotek, ali je delo že dobro. Odgovora seveda nisem dobil nikoli, pač pa škodoželjni pogled.

Tak rotacijski brus goni stisnjeni zrak, ima 20 cm premera, zelo trd in težak in pri teku v roki močno vibrira, da ga moraš držati z vso silo. Pri tem pa napravi 1300 obratov na minuto, kar povzroča ogromen trušč. Kovinski odpilki lete kot ognjen dež od kamna ter je delo brez zaščitnih očal nemogoče. Ampak trušča ni delal samo moj instrument. Nad nami so drčali železni žerjavi, na katerih verigah so visele težke forme. Poleg mene in na vse strani trušč in ko so mi zjutraj ob 5. uri že povedali: da grem lahko s svojo znanostjo k vragu... mi ni brnelo samo v glavi, temveč je strahoviti trušč polnil moja ušesa še par ur. Tako sem

nahajamo dandanes v eni permanentni krizi nadprodukcije.

Obširni referat sodruga Ilg-a žal ne moramo objaviti vsled pomanjkanja prostora, njegova izvajanja v celotnem pa so presenetljiv dokaz težkih razmer delavstva kovinske industrije v vsem svetu.

Resolucija, ki je bila na tem kongresu sprejeta zahteva, **da v vseh državah kovinarsko delavstvo nastopi z zahtevo skrajšanja delovnega časa in da z vsemi silami brani svoje socijalne pridobitve proti vsem napadom podjetnikov za poslabšanje istih.**

Nikdar še delavstvo ni bilo tako povezano v enotno gorje, kakor je sedaj. Iz vsega tega ni drugega izhoda, kakor združiti vse delavstvo v enotno močno organizacijo. Sodrugi, premislite vse to in zavedajte se, da bomo zamogli slediti klicu naše internacijonale le tedaj, **ako bomo svojo organizacijo spopolnili in svojo moč solidarnosti zgradili.**

Nobenega delavca naj ne bo v težki železni industriji v Dravski banovini, ki ne bi sledil temu klicu in se strnil v vrste organiziranih kovinarjev. Za nas kovinarje v težki železni industriji v Jugoslaviji velja predvsem stremeti za tem, da uveljavimo izednačenje plač in za tem še le tudi enkrat konkretno zahtevati ureditev delovnega časa v naši industriji, v čemer še vedno vlada prava anarhija z nedeljskim in nadurnim delom, na drugi strani pa tudi pri nas zauzema brezposelnst pomembne stopnje.

Zaupniki, kovinarska internacijonala nas kliče, ne pomišljajte, pojdite na delo, razlagajte potrebo organizacije in organizirajte svoje sodelavce. Stalna popaganda za organizačijo bodi naše delo, dvigniti smisel za resnično solidarnost, naša naloga.

Vsako izbegavanje indiferentnih sodelavcev je nesmisel, je popolna propast. Zatorej organizirajte zaupniki, organizirajte se vsi, ki še niste, ni drugega izhoda ne pomoči in odpomoči nam, kot strniti svoje sile v enotno močno organizacijo. Pokonci glave, brez strahu na žrtve, ki jih moramo doprinesti za našo pravdo, izvojevati jo moramo in jo bomo.

Jurij Jeram
predsed. uprav. odbora SMRJ. Sekcije tež. želez. ind. Jesenice.

Odgovor »Delu«!

Anonimni pisec članka »Zaupnica, ki ni zaupnica« (Delo z dne 20. septembra t. l. štev. 8) je moral imeti hudo vročino, da je skuhal tako klobaso. Vsebina članka bi bolje pristojala kaki klepetavi ženščini pred cerkvijo, kot pa glasilu NSZ. (Upam, da NSJ. vsaj s takimi klepetuljami še ni paktirala.)

Da moja zaupnica gl. zaupniku ne bi bila všeč NSZ, to mi je bilo že vnaprej razumljivo. Vsem se nikdar ne more ustreči, zato tudi jaz nisem mogel NSZ., ko sem predlagal zaupnico, kako tudi ne, tedaj ko sem radi pakta NSZ. z bivšo SDS. (22. I. 1928) iz organizacije izstopil. Vzlic temu sem pa urejeval društveno knjižnico (do 24. VIII. t. l.) edino, kar sem smatral za vredno, da NSZ. obstoja. Piscu članka ne morem kaj, če mi ne prisoja toliko zmožnosti, da sestavim enostavno in utemeljeno zaupnico. Obratno pa izjavljam, da nisem prisojal toliko nerazumevanja NSZ. za splošno korist delavstva, ko si je stavila za cilj lastno uveljavljenje, makar na škodo splošnega delavstva. Enako izjavo sem podal NSZ. Jesenice (pismeno) na zahtevo podpredsednika.

NSZ. sporočam, da bo človeški družbi mnogo koristnejša, če v brezdelju molči in ne dela ovir onim, ki imajo več razumevanja za obče delavske koristi.

Albin Sušnik.

Priobčujemo dopis kovinarja A. Sušnika, ne zato, da bi se spuščali v polemiko z »Delom«, nego zato, ker ga je napisal kovinar, ki ni član kakšne Jeramove organizacije. S tem pa je dokazano več kakor dovolj, da informator uredništva »Dela« ni resnicoljuben človek.

Delavski žepni koledar za leto 1931

izide te dni

Koledar je vsebinsko bogat in ima tudi dnevnik (beležke). Vezan je v platno in ima svinčnik. **Cena Din 10·—.** Kdor ga še ni naročil, naj se podviza, da ne bo med onimi, ki ga ne morejo več dobiti.

Poziv na vpis v Cankarjevo družbo.

»Kralji na Betajnovi vabijo hlapce Jerneje na svoj pir!« Kdor je že količkaj čital Cankarja, mu bodo jasne te besede, katere je izgovoril na ameriškem dnevu v Ljubljani predsednik Del. kult. zveze »Sboboda«. Na Vrhniki so odkrivali Cankarju spomenik. Odkrivali so mu ga oni, ki ga preje niso hoteli poznati. Nas ni bilo zraven. Nam ga tudi ni treba odkrivati, mi Cankarja nismo še niti zakrili, med nami živi še vedno tak, kakor je hodil med nami. Postavili smo mu dostojnejši spomenik, ustanovili smo družbo, s Cankarjevim imenom, ki naj za mal denar nudi svojim članom dobro proletarsko čtivo. Da to hoče, je dokazala že s svojo prvo izdajo. Letos se nam obetajo knjige še lepše, še bogatejše. Ss. naj ne bo med nami niti enega, ki bi ne bil član te družbe. Kdor še ni član naj se zglasi takoj pri gl. blagajniku s. Ažmanu, ali pa pri podpisanem. V proletarski književnosti je naša moč, črpajmo iz nje svojo izobrazbo, da bomo hlapci Jerneji znali in mogli braniti svojo pravico, ker koliko izobrazbe, toliko veljave, koliko veljave in moči, toliko uspeha.

Toman, tajnik.

RUDARJI.

Rudarjem v Trbovljah.

V prejšnjih časih, kadar so prišli požrtvovalni zaupniki ZRJ med rudarje s pristopnimi izjavami, so se premnogi rudarji zmira izgovarjali, češ, kadar bo samo ena strokovna organizacija, tedaj bumg pa pristopili v organizacijo. Požrtvovalno delovanje ZRJ v toletni krizi je pa rudarje v trbovljskih revirjih pripravilo do spoznanja, da zares obstoja samo ena svobodna rudarska strokovna organizacija, in to je Zveza Rudarjev Jugoslavije.

Rudarji v Trbovljah so po dejstvih, katere jasno govorijo, da se je samo ZRJ borila za izboljšanje položaja rudarjev v nastali krizi, pridobili zaupanje v ZRJ ter pristopajo dandnevno v organizacijo, katere članstvo se dobro zaveda, da je le v skupnosti moč, da jih zamore le svobodna strokovna organizacija ščititi pred izkoriščanjem, pred šikanami in pred propadanjem.

Vse druge organizacije, katere so samo še na papirju in katerih ni vredno imenovati, so s svojo molčečnostjo dokazale, da jim je položaj rudarjev deveta briga.

Nekaterim ljudem, kateri z rudarji nimajo nič skupnega, tudi ne ugaja, da se rudarji zavedajo pomena svoje strokovne organizacije ZRJ, ter skušajo ZRJ denuncirati in blatiti.

Spodtikajo ZRJ, da se druži z internacijonalizmom. To spodtikanje nam, **ki se v ZRJ borimo za jugoslovanskega rudarja, za jugoslovanskega delavca, za jugoslovanskega državljana, da ga internacijonalni kapitalizem popolnoma ne uproprasti.**

Vprašamo dotičnike, katerim je ZRJ trn v peti, **kam gredo milijoni in milijoni čistega dobička, katerega internacijonalni kapitalizem izsesava iz slovenske, oziroma jugoslovanske zemlje** in iz jugoslovanskih državljanov-rudarjev, naši domovini pa ostavljajo izčrpane in onemogle delavce-rudarje.

Povedati, vam denuncijantom, moramo še eno in to je, da mi organizirani rudarji v ZRJ dobro vemo, kdo vam daje denar, da si obnavljate skrhane zobe in čeljusti, katere ste si skrhali pri grizenju v našo svobodno organizacijo, Zvezv Rudarjev Jugoslavije.

Trbovlje.

Dve žrtvi dela, ena smrtna in ena težko poškodovana.

Dne 24. septembra se je smrtno ponesrečil delavec zunanjega obrata, Nadrah, oče štirih nedoraslih otrok. Ponesrečil se je na ta način, da ga je iztirjena »cicka« pritisnila k ograji mosta.

Kaj je glavni vzrok nesreče, bi pač lahko nepristranska komisija ugotovila, kar tudi delavstvo upravičeno pričakuje, da se potem morebitni nedostatki pravočasno popravijo, event. odstranijo.

Ne moremo pa rudarji zamolčati dejstva, da je današnje stanje po revirjih TPD tudi mnogo krivo k stalnim nesrečam, katere se na žalost tako pogostoma dogajajo. Pomislimo samo, da se uvaja v vseh obratih, bodisi jamski ali zunanji, takozvana racionalizacija, katera odstranjuje potrebne delovne moči, ter hoče z zmanjšanim številom delavstva doseči še večjo storitev, kakor je bila poprej pri večjem številu delavcev.

Torej delavec, kadar pride na delo, mora delati za dva ali tri, zraven pa še praznovati dva ali tri dni v tednu. Kadar dela, se ga priganja, grozi z redukcijo, šikanira, kaznuje, sploh se dela z njim, kakor s srednjeveškim sužnjem, zraven ima pa še delavec skrb na lačno in raztrgano družino.

Ni torej čuda, da je rudar popolnoma duševno in telesno strt, ter se delavcu v takšnem stanju veliko lažje prigodi pri njegovem težkem delu nesreča, kakor pa delavcu, kateri ima čut in zavest, da je kot človek uvrščen med ljudi, ne pa kot suženj, izkoriščanec in ponižanec.

Istega dne se je težko ponesrečila ena delavka v kamnolomu cementne tovarne pri podjetju Hauk. Tam so delovne prilike silno neugodne, kakor tudi varnostne naprave popolnoma nezadostne.

Potrebno bi bilo, da si Inšpekcija dela te delovne razmere ogleda ter ukrene, da se nedostatki odpravijo.

Siterjevec.

Že dolgo je od tega, odkar mi svinčeni rudarji nismo dali glasu od sebe. Spali smo spanje pravičnega in čakali na odrešitelja. A tega ni bilo od nikoder.

V tem pa, ko smo mi spali, je pa naš podjetnik budno čul. Precej dobra kolektivna pogodba, sklenjena med ZRJ in podjetjem z dne 3. septembra 1928, je ostala samo kos papirja. Akordne postavke so se znižavale, kakor se pomladanski sneg topi. Delalo se je posebno na zunanjem obratu, kakor da bi sploh 8 urnika ne bilo. Krona vsega pa je bila, da nam je podjetje napovedalo 25 odstotno žnižanje plač. To nas je oživelo, v bran smo se postavili. Zbili smo nekaj nazaj, a ne vse. Sedaj smo le spoznali, kaj nam manjka: **organizacija.** Napravili smo po lastni skušnji prepričani sklep, da si moramo takoj ustvariti močno strokovno organizacijo Zveze rudarjev.

Tako se je vršil v nedeljo, dne 21. septembra obnovitveni občni zbor v Šmartnem, na katerem nam je centralni tajnik, s. J. Arh, v živih besedah orisal pomen strokovne organizacije. Nad 80 nas je že v podružnici Zveze rudarjev v Siterjevcu. Še ostalim kličemo: v naše vrste! Pogodba iz leta 1928 mora oživeti. Odtegnjene plače hočemo nazaj. Socialni zakoni se morajo upoštevati. To so naše parole.

Kvišku galve, doli s hlapčevstvom.

Knjiga

„Taškent, kruha bogato mesto“

ki je sedaj izšla, je krasno delo. To je roman ruskega pisatelja Neverova iz dni velike lakote 1921. leta. Prevedel je roman Iv. Vuk. Strani ima 160, v kartonskih lepih platnicah, stane Din 17·—, vezana pa Din 28·—.

Naročite si to knjigo!

Naslov: Uredništvo „SVOBODA“ Ljubljana, Poštni predal 290.

končal svoj prvi poizkus s popolnim neuspehom, premočen od dela, sajast, oljnat in truden sem prišel domov z zakletvijo, da se s te vrste delom ne bom več pečal.

Korajžen in po škodljivem poizkusu premetenejši, po lepem zaslužku vspodbujen, stal sem par dni za tem že zopet v sprejemni pisarni, topot pri Ficher Body Corporation, ki pripada General Motors Koncernu in izdeluje izključno za to družbo karoserije. Po zunanjosti se nisem razlikoval od mehanika in tudi orodno skrinjico sem si nabavil. Družba je sprejemala vse, kar je prišlo, zavedajoč se pa na svojo enodnevno prakso sem bil sprejema siguren, tudi sem bil z notranjščino tovarne že upoznan.

Ob pol 7. uri zvečer sem začel. Običajno se namesti Evropejce v nočnih urah. Amerikanci delajo čez dan in v slabih časih se najprej opusti nočno delo, da se tako malo zavaruje domače delavce brezposelnosti. Od pol 7. zvečer do 7. zjutraj, dan na dan in ob nedeljah sem delal skozi 4 tedne, po dnevu pa spal. Začetek je bil težak, ali jekleni »moraš« in železna volja, in šlo je. Svetopisemske besede »boš jedel kruh ob potu svojega obraza« sem spoznal na lastnem telesu, vendar sem se tolažil z zaslužkom in z dejstvom, da se nekaj naučim, ne da plačam za to odškodnino. 4 tedne kasneje je bilo vse nočno delo opuščeno in delavstvo na cesti, meni pa so še posebej povedali, da nimam dovolj izkustva...

Dobro, da sem obvladal izvrstno angleščino, brez nje bi se mi težko godilo, zato mi je bilo vedno možno, da sem svoj kruh na pošten način zaslužil. Poznal sem zdravnike, uradnike, inženerje, ki so delali najprej v kanalih, predno so dobili kako primerno mesto. V nasprotju s temi pa sem poznal Nemca, sina bančnega ravnatelja, katerega je podpiral vpokojeni oče. Temu je bilo vse preslabo in je sanjal samo o stotisočih dolarjev. Ko pa je izostalo očetovo mesečno nakazilo, izginil je tudi on z dolgovi na zapad. Oddaljene gore so vedno zelene in vzbujajo upanje, postal je cowboj, to je kravji pastir. Stotisoče si tam ne bo zaslužil, to je mogoče samo v trdem delu v mestu. Želim mu vso srečo, a slišal nisem več o njem.

Trde žulje sem imel na rokah, nobenih negovanih nohtov. Delo z jeklom me je pojeklenilo. Hvala bogu; vkljub opasnostim mojega novega poklica nisem dobil resnejših poškodb. Par zarez, opeklin, udarcev in vse je izšlo dobro. Mogoče nisem bil dovolj previden, vsekakor pa naredi človeka stalna nevarnost brezskrbnejšega. Videl sem ljudi, ki so z delom zrasli z razdrobljenimi nogami, odtrganimi prsti, pretrganimi žilami, razbitimi nosovi, skoro na vsakem delu je bila kri... Kaj je na tem, v Ameriki je ljudi dovolj. Bolniška blagajna, **nezgodno zavarovanje..., to** je tu nepoznano. Pazi sam nase! »Be cakeful« — bodi oprezen — povsod so taki veliki napisi, ali pa vise na zidovih velike slike s predstavljajočim enookcem, spodaj pa verz:

»Jim je nekoč z obemi očesi gledal
z enim samim se sedaj v svet podal
bodi previden!«

Tako se hoče preprečiti nesreče. Service-man, so pazniki, ki letajo v obratu, pisarnah in pazijo, da se upoštevajo varnostne odredbe, da imajo pri potrebnih delih delavci naočala, da se uporabljajo varnostne naprave itd. in ima tak paznik celo pravico, nepokornega na mestu odsloviti. Odškodnin tvornice ne plačujejo, pač pa skušajo število nezgod zmanjšati, razdeljujejo varnostne določbe in včasih celo ustavljajo obrat za četrt ure, da se vrši predavanje o preprečevanju nesreč. Vkljub temu so nesreče pogoste, ker jih povečuje neumorni tempo, neprestano preganjanje predpostavljenih. Bodisi v pisarni, bodisi v obratu, povsod priganjajo. Predpostavljenim se določi za vsako delo in njegove ljudi maksimalni čas, ki se mora brezpogojno držati, ali pa sledi odpoved. Tedaj ni čudno, da je predpostavljeni tudi trd priganjač. Poleg tega ima pri hitreje skončanem delu izgled za nagrado. »Tu bič, tam sladkor.« Čas je zlato in človeško življenje je zato neusmiljeno izčrpavanje. S 45 letom si popolnoma izrabljen, odpuste te, brez penzije ali odpravnine, in ni tedaj nič čudno, da se vse lovi za dolarji. Vsakdo se hoče zavarovati pred strahom starosti, samoohranjevalni nagon ga sili k temu.

Tako sem prestal težki začetek. Sedaj k Fordu. Najprej v River Rougl. Nič. Potem v Highland Park. »Pisali Vam bomo, kadar Vas bomo potrebovali.« Moram čakati. Potrpljenja nimam dosti, zato moram presedlati, brezdelje tu, bi bilo greh.

Medtem je nastopila pomlad, ko prejmem obvestilo od Forda. Odpeljem se takoj z omnibusom v Highland in se predstavim. Nastopil sem drugi dan po zdravniškem pregledu ob 7. uri. Povsod določijo takoj mezdo za uro, pri Fordu pa se določi po tridnevni preizkušnji. Tretji dan mi potrka nekdo na ramena in reče: »We rate you S 1.05 an hour« plačamo Vam 1.05 dolarja na uro), to je bilo vse in tu sem ostal 7 mesecev.

Dela se v treh delovnih enotah od 7. do pol 4. popoldne, od pol 4. do 12. ponoči in od polnoči do 7. zjutraj. Od pondeljka do petka, sobota in nedelja sta prosti. Počasi se uveljavlja 5 dnevni tednik v Ameriki. Ford plačuje sicer najvišje plače, vendar je tedenski zaslužek pri njem nižji, kot po drugih tvornicah, zato je tudi to stalno prihajanje in odhajanje. Odpovedni rok je tu nepoznan, zato vsak trenutek lahko slišiš: »You are fired« — Odpuščeni ste — ali »I quit« — grem, čez pol ure ste na cesti, iščoč nove službe. To velja za vse, le izjeme so, ki imajo pogodbo. Plačuje se samo za izvršeni delovni čas, zato ima vsakdo v kontrolne svrhe časovno karto. Zakasnitev se kaznuje z odtegljajem po en četrt ure za vsaki 2 minuti. Kdor izostane 5 dni, je avtomatično odpuščen, ako je bil bolan, dobi znova nameščenje. Posebni časovni urad Time office vodi točno kontrolo za vsako zakasnenje, opustitev dela, kvarno delo ali napake. Time-keeper, uradnik, poroča o vsem in je zato vrlo nepriljubljen. Ako se kdo parkrat pregreši, odredi Time office njegovo odpustitev in tu mu ne more pomagati nobeden predpostavljenih.

Paznik — service man — leta povsod okoli. Dobi koga brez dela, ali da na skrivnem južina, ga prideli takoj cel dan k kazenskem oddelku in mora pomagati pri nakladanju ali razkladanju železa, jekla ali pa mora goniti stroje. Vsakršnemu protestu sledi takoj odpust. Nihče ne pozna nikogar po imenu. Bodi delavec, uradnik ali inžener, vsakdo je samo številka. Tudi vsako delo se označi s številko. Po končanem delu oddaš malo karto s svojo številko in po številkah opravljeno delo. Pri tem je vsako nasilje predpostavljenih izključeno. Nobenega prepira, samo delo velja in time office ima vse črno na belem.

Predčasni odhod je mogoč samo z dopustnico, katero se pa težko dobi, ker ne sme tudi v času odmora nihče iz obrata. Ko zapoje zvonec konec odmora, mora biti vse na svojem mstu. 8 ur se mora intenzivno delati. Nikjer stola, klopi; jed, pijača, govorjenje in kajenje je prepovedano. Takoj je service-man tu. In kazen: tri dni neplačanega dopusta. To ve vsakdo. Povsod delajo samo moški, nikjer ženske. In kdor dela 8 ur pri Fordu, je zmučen. Mnogi spe že v cestni železnici, ko se vračajo z dela, tako jih delo izčrpa. Vse je natančno premišljeno. Menjava dela se izvrši v vzornem redu, v teku pol ure se izmenja 20.000 ljudi, skozi ena sama, velika široka vrata. To je Highland Park, mesto samo zase.

Moja mezda na uro znaša torej 1.05 dolarjev. Zavest se mi dviga v očigled dejstvu, da mi plačajo 1.05 dolarjev, ko plačujejo starejše delavce z 1 dolarjem ali 95 Cents, torej sem se v preizkušnji vsekakor dobro izkazal. Plača dobra. Obratni šef s sprejemnim in časovnim uradom, se poslej ne briga več za te, seveda, ako si svojim dolžnostim res polno zadostil. Vsako četrtletje se plača za 5 Cents poviša. Domišljavih ljudi tu ni, niti ni domišljav šef sam. Gospodarja se nagovarja na kratko Mr. Ford, vse druge predpostavljene pa se naziva kratko Boss-Chef, pa naj bo to sedaj inženir, obratovodja ali menager. Nobenega klečeplaztva. Delaš in za svoje delo si plačan.

Za vsa boljša dela se nastavljajo nemški delavci, ki so tu zelo priljubljeni. To je povsem razumljivo, ako upoštevamo, da je nemški delavec discipliniran, priden in stremi vedno za napredkom. So delavci, ki so radi zamenjali pero s pilo, samo da napredujejo in med njimi so juristi, srednješolci, bančni uradniki, ki so izbrali isto pot, kot jaz. Volja, pridnost in študij so predpogoj, da sčasoma nekaj postaneš. Sicer pa najdeš delavce vseh narodnosti, Črnce, Kitajce, Poljake, Italijane itd. Prednost Nemcev vzbuja sicer nejevoljo Amerikancev. Amerikancem je delo samo za pridobitev denarja, da bi pa z delom strumno ustvarjali ali svoje znanje razširjali, zato pa so prekomodni Amerikanci ljubijo lahek posel, pot potnik ali trgovec. Ako si je amerikanski delavec prihranil nekaj denarja, takoj začne s kakim poslom, ki mu obeta dobiček. Ko pa svoje prihranke izgubi, prične zopet kot delavec. Največkrat seveda zgubi, ker ima o trgovini zelo malo pojma, ali vedno iznova poizkuša svojo podjetnost. Seveda so tudi drugi slučaji. Poznam medicinca, ki je zapustil študij, da si prisluži denar. Na očitek mi je kratko odgovoril: »Denar mi je ljubši.« Vrnil se je v medicino in postal pomočnik primarija na Ann-Arbor-Univerzi s prostim stanovanjem in hrano, vendar ga je večji zaslužek v tovarni zvabil nazaj k ročnemu delu. (Konec prihodnjič.)

Ivan Puhovnikar.

Dne 28. septembra t. l. je umrl po dolgotrajni bolezni rudar Ivan Puhovnikar iz Črne.

S pokojnikom, kateri je bil že pred vojno dolgoletni član naše organizacije, ter bil eden prvih, ki so po prevratu dvignili delavsko zavest kvišku, je izgubila podružnica ZRJ v Črni enega svojih najboljših soborcev.

Zatorej, Ti dragi Ivan, mi preostali člani ZRJ kličemo v zadnji pozdrav: mi, Tvojemu vzgledu naprej, Tebi slava in Tvojim preostalim naše globoko sožalje.

Leše.

Naš rudnik, ki je več let visel med življenjem in smrtjo, si je vendar nekoliko opomogel, tako da zgleda še za nekaj let življenja.

Mi leški delavci pozdravljamo to ozdravljenje, zakaj od tega je odvisen tudi naš bori zaslužek. Dela se sedaj s polno paro. Ali dvojno nas boli in kar ne moremo zamolčati. Prvo, če g. obratovodja Gruden nagovarja ljudi, da naj prekočasno delajo, je sicer to njegova skrb. Ali neznačajno je to od tistih delavcev, ki svoj 8urnik teptajo in ne pomislijo na tiste, ki brezposelni na cesti kruha prosijo. Mar so pozabili, kako se je njim godilo, ko so bili brezposelni.

Drugo bi pa povedali g. Grudnu, da ni lepo, ako se na odkopu z 50 cm debelim slojem in še to pri slabem zraku, plača akordno delo z Din 32.—, medtem ko gosposka dnina znaša Din 36.—.

G. Gruden! Mi vemo, kje leži krivda — **v nas samih.**

SPLOŠNA DELAVSKA ZVEZA.

Usnjarska industrija.

Ako bi se vodila pri nas boljša in smotrenejša gospodarska politika, bi se nedvomno tudi usnjarska industrija lahko silno razvila in se rešila stalne krize, v kateri se zadnja leta nahaja. Vsi pogoji za razvoj te industrije so dani; lepa živinoreja in tudi potrošnja se stalno dviga. Lansko leto se je na primer doma pridelalo surovih kož za okrog 300 milijonov dinarjev, katere pa so se povečini izvozile iz države in se predelujejo drugod, namesto da bi se doma in tako dale narodnemu gospodarstvu veliko večji vir dohodkov, kakor ga da samo prekupčevanje; na drugi strani bi pa tisoči domačih delavcev imeli svoj zaslužek, kar dvigne kupno moč konsumenta in zopet iz te strani daje nov dohodek k narodnemu gospodarstvu in dviga splošno narodno blagostanje.

Navedeno velja sicer za vse naše industrije, ker se pri nas skoro vse surovine izvaža in predelane v gotove produkte zopet nazaj k nam uvaža, podražene seveda z visokimi uvoznimi carinami.

Rekli smo, da se pri nas torej letno pridela za okrog 300 milijonov Din surovih kož. Od teh se jih izvozi za 240 milijonov Din, tako da se sirovin doma predela le za 60 milijonov Din ali 20 odst. od celokupnega pridelka. Istočasno (lansko leto) pa se je v inozemstvu izdelanih usnjarskih produktov uvozilo v našo državo za 250 milijonov Din, kar znači, da bi se lahko skoro vse prodalo doma, če bi se seveda predelalo v gotove usnjarski izdelke. Pri tem pa bi se lahko 6 do 8 krat večje število delavstva zaposlilo, ki bi imeli svojo eksistenco in industrija bi se dvignila in razvila.

Ako bi večina naših finančnikov ne bila samo »spekulanti«, ki so pripravljeni plasirati svoj denar le takrat, kadar kaže, da se bo čez noč 100 ali 200 odst. obrestoval, bi se domača industrija kaj hitro razvila. Saj je denarja po bankah nakopičenega več kot dovolj. (Po službeni statistiki Narodne banke je ležalo koncem leta 1929 1 milijarda 250 milijonov Din neizrabljenega denarja po naših bankah.) Treba je le podjetnosti in nekoliko dobre volje in pa kar je glavno potrpljenje, čakati nekaj let, da postane investirani denar rentabilen. Razni inozemski finančniki imajo vsekakor več smisla za to stvar in bi se marsičesar pri nas lotili, da ni takoj od domačih odpora in hrupa. V mislih imam prav sedaj podjetnega »Bat'a«, ki hoče zgraditi pri nas veliko podjetje usnjarske stroke. Kak odpor je proti temu. Da bi pa naši domači podjetniki in finančniki sami postavili tako podjetje, a to pa ne!

Položaj usnjarskega delavstva je silno slab. Krive so temu deloma prav te razmere, katere smo omenili, deloma pa je krivo tudi to, ker usnjarsko delavstvo za svojo zaščito nič ne podvzame. V Sloveniji je v strokovni organizaciji usnjarskega delavstva tako malo, da ni niti omeniti vredno in ni nič boljše v tem oziru po drugih delih države. Vspričo tega položaja se ni za čuditi, da je povprečna plača usnjarskega delavca od 24 do 30 Din na dan. V čevljarstvu je menda še slabše. Nadprodukcija vajencev je silno velika in brezposelnost v usnjarski stroki vsaki dan večja, kar vrši občuten pritisk na že itak slab delavske plače. Kadar je blaga polno na trgu, je čisto razumljivo, da mu cena pada. L. G.

Ljubljanska podružnica usnjarjev je imela prejšnji mesec svoj redni letni občni zbor. Izvolil se je nov odbor in sklenilo se je, da bo v bodočem letu podružnica razvila živahnejše delovanje. Vpeljale so se redne odborove seje. **Člani in »subkasirji« vplačujejo svoje prispevke vsak pondeljek od 6. do pol 8. ure zvečer v društvenem lokalu v Delavski zbornici. Odbor.**

Podružnica Medvode-Goričane
Papirniški delavci.

Vse članstvo in tudi drugo delavstvo, ki ima namen vstopiti v organizacijo obveščamo, da se vrši redni letni občni zbor naše podružnice v nedeljo, dne 19. oktobra ob 3. uri popoldne v gostilni »Postišek« v Medvodah s sledečim dnevnim redom:

1. Otvoritev in pozdrav predsednika.
2. Poročilo predsednika, tajnika, blagajnika in kontrole.
3. Položaj delavstva in strokovne organizacije, poroča tajnik Saveza Jakomin.
4. Volitev novega odbora.
5. Razno.

Prosimo polnoštevilne udeležbe.

Odbor.

LESNI DELAVCI.

Zahvala.

Podpisani sem v času moje dolgotrajne bolezni užival od Osrednjega društva lesnih delavcev, centrale v Ljubljani in podružnice ljubljanskih mizarjev veliko naklonjenost v tem, da sta me obe v tem času podpirali.

Prejel sem Din 500.— kot izredno podporo, za kar izrekam mojo sodružno zahvalo! Vsem mizarjem pa naj bode to opozorilo, da organizacija ne pozabi svojega člana, če je izvrševal svoje dolžnosti redno in točno napram nji! On za organizacijo — organizacija za njega!

V vzpodbudo nezadovoljnežem!

Filip Naglič, mizar pri Bocon v Ljubljani.

OBLAČILNI DELAVCI.

Vabimo!

Sezija prihaja. Radi tega vabimo vse članstvo, katero je vsled brezposelnosti, ali pa vsled drugih vzrokov zaostalo s svojimi prispevki, da se zopet zglasi pri blagajniku in uredi svojo člansko knjižico. Veliko je še med nami neorganiziranih pomočnikov in pozivljamo članstvo, da jih po mogočnosti pripeljejo v organizacijo, kjer je njih mesto. Čim več nas bo organiziranih, tem bolj bomo imeli vpliva pri raznih oblastvih.

Na delo!

Redni občni zbor osrednjega društva oblačilnih delavcev se vrši v nedeljo, dne 16. novembra t. l. Prostor in dnevni red sporočimo kasneje.

Odbor.

Ljubljana.

Vajence iščejo.

Že v zadnji številki se je poročalo, da iščejo mojstri vajence po časopisih. Seznali smo, da zopet več mojstrov išče vajence in jih nemorejo dobiti. Morebiti je kriva bela kuga, da jih ni mogoče dobiti. Mi bi v krojaški stroki lahko najmanj 10 let izhajali brez vajencev in bi se še zmirom dobili brezposelni krojaški pomočniki. Ja, ja, v gimnazijo se je letos vpisalo 1200 novih ukaželjnih mladeničev, v krojaško obrt pa skoro nobeden. Potrebe bodo, da se tudi v gimnaziji postavi učni red »šivanje«, da naši mojstri v bodoče ne bodo brez pomočnikov. Svet se res obrača.

Rekomandacija služb.

V dnevnem časopisju anoncira neki prikrojevalni učni zavod, da svojim učencem po dovršenem kurzu rekomandira službe. Pozivljamo vse tiste, katerim je ta zavod že preskrbel službo, da se javijo v soboto zvečer v društvenih prostorih, ker bi imeli radi evidenco vseh tistih! Mislimo pa, da te evidence ne bo treba voditi. Lastnik istega učnega zavoda je zadnjič iskal potom časopisja za svoj učni pariški salon enega krojaškega pomočnika, in sicer iz dežele. Ne vemo, ali ta gospod pomočnika v mestu ne dobi, ali so oni iz dežele za francoski salon bolj zmožni? Priporočali bi pa, da za svoj salon nastavi kar absolvente svoje prikrojevalne šole.

Maribor.

Pomočniški zbor krojačev.

Dne 15. septembra se je vršil v dvorani restavracije Halbwidl pomočniški zbor zadruge krojačev in sorodnih strok. Zbor je vodil načelnik zadruge, g. Kozar. Navzoči so bili od strani zadruge še trije mojstri, od pomočnikov pa, od 52 prijavljenih, 38 in od 88 prijavljenih šivilj 9 pomočnic. Iz tega je razvidno, da se pomočnice ne zanimajo za njih mizeren položaj, ali pa se niso udeležile zbora vsled tega, ker se je vršil v gostilniških prostorih.

Na tem zboru so se podala poročila od strani zadruge, in sicer. Zadruga ima članov: Krojačev za moško delo 80.

Koliko jih pa dela brez obrtnega lista? Šivilj 98, modistinj 15, šivilj za perilo 13, strojnih pletilk 10 in rokavičar 1. Skupaj 216.

Pomočnikov je prijavljenih 52. Radovedni smo, koliko pomočnikov mojstri nimajo prijavljenih, da jim ni treba plačevati bolniškega zavarovanja. Pomočnic šivilj je 88.

Vajencev 34, vajenk pa 170, beri in reci **stosedemdeset.** Iz tega se vidi, da je naraščaja več ko dovolj in da se pri naši stroki bela kuga prav nič ne pozna. Vajenk je bilo oproščenih nekaj nad 30. Koliko je bilo prostih vajencev, nam g. načelnik ni vedel poročati, ko lani ne. Preizkušnjo so napravili vsi vajenci in vajenke prav dobro. Iz tega sledi, da so mojstri svoje vajence jako dobro izučili in se vsled tega ne bodo mogli pritoževati, da nobeden ničesar ne zna.

Število mojstrov, kakor tudi pomočnikov je isto kot lani. Ker je letos nekaj novih mojstrov in je bilo tudi več vajencev prostih, je torej precej krojačev ali zapustilo obrt, ali odšlo iz Maribora ali pa umrlo. Vajencev je manj? Mogoče samo prijavljenih.

To so poročila, katera je podala zadruga. K temu poročilu se je vnela jako živahna debata, posebno glede vajencev in vajenk. S. Almaier kritizira radi prevelikega števila vajencev in vajenk, katere zaposlujejo posebno nekateri kar en gros. Nujna potreba je, da zadruga napravi enkrat glede tega vprašanja red. Opomnili bi zadrugo, da je svoj čas izdal veliki župan mariborske oblasti naredbo, da ne sme imeti nikdo več kot 2 vajenca.

G. načelnik odgovarja, da bo ta stvar regulirana, ko bo izšel novi obrtni zakon, kateri v točki vajenci, predvideva za vsakega mojstra samo enega vajenca in kateri imajo pomočnike, še na vsakega 2 pomočnika še po enega vajenca. Mojster g. Zidanič, kateri zaposluje 5—6 vajenk, se zagovarja, **da on mora imeti toliko vajenk, ker mu ni mogoče dobiti nobene pomočnice???** Vsaka vajenka, katera je prosta, ga takoj zapusti in začne doma šušmariti. Apelira na zadrugo in pomočniški zbor, da naj se prepove šušmariti in ne izdajati obrtnega lista. S. Belle izjavlja, da pomočnice morajo šušmariti vsled tega, ker so pri mojstrih preslabo plačane. Pomočnice so plačane po 50, 80 do 100 Din tedensko. Naj pač mojstri in mojstrice povedo, kako bi oni živeli s tako malo plačo in bili zraven še dostojno oblečeni. Ali ne silijo take razmere pomočnice tudi v nemoralno življenje? Poleg nizke plače morajo pomočnice delati v času sezije nadure pozno v noč in to brezplačno. Na zboru je bila sprejeta po daljši debati tudi spomenica glede vajencev in predana takoj zadrugi. Resolucija zahteva od zadruge: 1. Da se mojstri držijo § 9 zakona o zaščiti delavcev, kateri določa za vajence 8urni delavnik. 2. Da se vajenca zaposluje samo v obrti in ne za druga dela. 3. V uk naj se sprejemajo le vajenci, kateri imajo veselje do naše stroke. 4. Da mojstri pokažejo, da se vajenci svoje obrti izučijo do popolnega znanja. 5. Učna pogodba naj se pred podpisom staršev dobro raztolmači, da izostanejo morebitni pozneji spori.

Izvolil se je na to odbor, delegati za občni zbor zadruge in člani za preizkuševalno komisijo. S. Belle apelira še na vse navzoče pomočnike in pomočnice, da pristopijo v strokovno organizacijo, katere še niso člani, ker enotni bodo lahko premagali vse težave v obrti. Nato je načelnik zaključil občni zbor. Potrebno bi bilo, da bi se pomočniki na skupnem zborovanju sešli vsaj vsake tri mesece, ter se razgovarjali o razmerah v obrti in bi se na ta način odpravil marsikak nedostatek, katerega se sedaj ni moglo.

Ste čitali v prejšnji številki »Delavca«, kakšne knjige izda letos svojim članom »Cankarjeva družba«? Ali ste že plačali članarino Din 20.—, da dobite 4 krasne knjige?

Razno.

»**Ujedinjeni Sindikati**«, organ svobodnih delavskih organizacij v sestavu »Ujedinjenega Radničkega Sindikalnega Saveza Jugoslavije« je izšla oktoberska številka z bogato vsebino: Pridobitna kriza (Bogdan Krekić); Uloga podpor (Jovo Jakšić); Delavski konzumi v Sloveniji (dr. Živko Topalović); O položaju bančnih nameščencev (Branko Tadić). Pregledi o strokovnih organizacijah, kakor o Zvezi rudarjev Jugoslavije, o zvezi živilskih delavcev, internacionalni kongres tipografskih delavcev, internacionalni kongres steklarjev, internacionalna unija živilskih delavcev, kongres internacionale javnih uradnikov. Zakonodaja. Zakonsko pravo delavskih zaupnikov.

Znanstvena predavanja.

Zveza delavskih žen in deklet v Ljubljani bo priredila v letošnjem zimskem času nekaj poučnih predavanj. Predvsem bodo predavanja namenjena delavskim ženam, katerim bo specijelno predavala zdravnica ga. dr. Finkova.

Prvo predavanje se bo vršilo v sredo, dne 15. oktobra ob 8. uri zvečer v dvorani Delavske zbornice na Miklošičevi cesti. Nadaljevala se bodo ta predavanja vsako sredo ob istem času.

Ker je važno, da posečajo delavske žene in matere ta predavanja, opozarjamo vse sodruge, da povedo svojim ženam, da se teh predavanj sigurno udeležujejo.

Odbor.

Vsi zavedni delavci morajo biti strokovno organizirani.

Uvoz in prodaja manufakturnega blaga.

A. & E. SKABERNE
LJUBLJANA

„Adria"
prašek za pecivo „Pekin"
„Adria"
vanilin sladkor
„Pekin"
rumenilo (jajčni nadomestek)
Vporaben za vsak recept!

Josip Rozman
Izdelovanje in eksport pristnih kranjskih klobas na malo in veliko.
Ljubljana, Sv. Petra c. 85
Pri Pollakovi tovarni.

Mlada kristjanka,
dobra gospodinja, z večjim premičnim in nepremičnim premoženjem, se želi poročiti. Ne iščem bogatega, nego solidnega in značajnega soproga, ki bi cenil tudi mene, ne samo moje premoženje. Pišite s polnim naslovom na naslov pod šifro »Srečen dom« na upravo »Delavca«.

Higienična pralnica in svetlolikalnica
FR. ŠIMENC
Ljubljana, Kolodvorska ulica štev. 8
KEMIČNO SNAŽENJE OBLEK

Premog, drva
najbolj po ceni dobite pri družbi
ILIRIJA
Ljubljana, Dunajska cesta 46, telefon 228

Izdaja konzorcij »Delavca«. Predstavnik Ivan Vuk, Ljubljana. — Ureduje ter za tiskarno odgovarja Josip Oslak v Mariboru. — Tisk Ljudske tiskarne d. d. v Mariboru.